

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เอกสารเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรในระดับประถมศึกษา

2.2 ทฤษฎีและหลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

2.3 กิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

2.4 เอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึก

2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคงทนในการเรียนรู้

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

2.1 เอกสารเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรในระดับประถมศึกษา

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนาม สรัสวดี, 2534) แต่การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะจะมีปัญหว่านักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นเวลาหลายปีไม่มีความสามารถที่จะใช้หรือเข้าใจภาษาเพื่อการสื่อสารระดับปกติได้ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียนก็ตาม ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการใช้วิธีสอนและอีกหลาย ๆ สาเหตุ เช่น จากครูผู้สอน ตัวนักเรียน สภาพ การเรียนการสอน หลักสูตรและระบบการศึกษา ผู้บริหารและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ (ดวงเดือน แสงชัย, 2533) เมื่อการเรียนการสอนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้ประสบกับความล้มเหลวไม่ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ มีปัญหาและอุปสรรคในหลายด้าน ในปี พ.ศ. 2518 กระทรวงศึกษาธิการจึงมีดำริที่จะยกเลิกการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา ดังนั้น เมื่อกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 จึงไม่มีการเรียนการสอนอยู่ในหลักสูตรฉบับนี้ ก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากบรรดาสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้ปกครองพากันเรียกร้องอย่างมากเพื่อให้มีการสอน

ภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาต่อไป ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2522 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างหลักสูตร และให้เพิ่มเนื้อหาและเวลาเรียน กลุ่มประสบการณ์พิเศษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 อีก สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง ใช้เวลาสอนอย่างน้อย 200 ชั่วโมงต่อปี หรือร้อยละ 16 ของเวลาเรียนทั้งหมด โดยเริ่มสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นไป

(สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2525) และในปี พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความจำเป็นและเห็นความสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียน ในการติดต่อสื่อสารและรับสารที่เป็นภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี มีพื้นฐานภาษาอังกฤษที่จะนำไปใช้ในการศึกษาต่อ หรือการทำงานในอาชีพของตน จึงได้กำหนดแนวทางปรับปรุงหลักสูตรภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร และกำหนดโครงสร้างอัตราเวลาเรียนเอาไว้ 3 ระดับคือ

1) ภาษาอังกฤษระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory English) กำหนดให้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 และในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตลอดปีการศึกษา สัปดาห์ละ 6 คาบ (120 นาที)

2) ภาษาอังกฤษระดับอ่านออกเขียนได้ (Literacy English) กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ตลอดปีการศึกษา สัปดาห์ละ 6 คาบ (120 นาที)

3) ภาษาอังกฤษระดับต้น (Beginners Fundamental English) กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ตลอดปีการศึกษา สัปดาห์ละ 15 คาบ (300 นาที)

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร มีดังนี้ คือ

1) เพื่อให้เกิดสมรรถนะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับวัฒนธรรม

2) เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นอย่างเพียงพอ เพื่อการศึกษา และเพื่อการประกอบอาชีพตามความจำเป็น

3) เพื่อให้มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ง่าย ๆ

4) เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเห็นประโยชน์และคุณค่าของภาษาอังกฤษ

5) เพื่อให้มีนิสัยรักการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการอ่านและสื่ออื่น ๆ

6) เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจวัฒนธรรมภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาเป็นการมุ่งให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ตามวัยและศักยภาพ การจัดทำสื่อและกระบวนการสอนจึงต้องเน้นทักษะสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้านคือ ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะของแต่ละทักษะที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษาดังต่อไปนี้คือ

ทักษะการฟัง มุ่งให้นักเรียน ฟังและปฏิบัติตามความหมายของคำ วลี ประโยค จำแนกและจัดหมวดหมู่ความสัมพันธ์ของเสียง และคำที่ฟัง ฟังประโยค บทสนทนาสั้นๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพลง แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึก และข้อคิดที่ได้จากสิ่งที่ฟัง ฟังข้อความสั้น ๆ และอภิปรายซักถามใจความสำคัญของเรื่อง เพื่อให้มีความสามารถในการฟัง เข้าใจสิ่งที่ฟัง ปฏิบัติตามได้ สามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง มีความสนุกสนานในการเรียนภาษาอังกฤษ และมีนิสัยที่ดีในการฟัง

ทักษะการพูด มุ่งให้นักเรียน ฟังพูดออกเสียงคำ วลี ประโยค ให้ถูกต้องตามหลักการออกเสียงภาษาอังกฤษตามแบบให้สัมพันธ์กับความหมายและเรื่องที่ฟัง ฟังพูดสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม เล่าเรื่อง อธิบาย แสดงความนึกคิด ความต้องการ แสดงบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นเกม และฝึกร้องเพลง เพื่อให้มีความสามารถในการพูดได้ ชัดเจนถูกต้องสื่อความได้ มีความสนุกสนาน และมีนิสัยที่ดีในการพูด

ทักษะการอ่าน มุ่งให้นักเรียนฝึกอ่านออกเสียงคำ วลี ประโยค ตามหลักเกณฑ์การอ่าน ฝึกอ่านออกเสียง และอ่านในใจเรื่องที่เกี่ยวกับประสบการณ์ และการดำเนินชีวิต นิทาน นิยาย เรื่องสั้น ข่าว โฆษณา คำแนะนำ คำชี้แจง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ ที่นำมาประกอบเรื่องราวที่นำมาอ่าน แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับรายละเอียดความคิดเห็น และความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

ฝึกใช้พจนานุกรมในการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่านและสามารถนำไปอ่านคำใหม่ ๆ ได้ มีทักษะในการอ่านออกเสียงและอ่านในใจ มีความสามารถในการวิเคราะห์สรุปใจความสำคัญการใช้พจนานุกรม และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยการอ่าน

ทักษะการเขียน มุ่งให้นักเรียน ฝึกคัดลายมือ เขียนสะกดคำ ประสมอักษร คำ วลี ประโยค และข้อความตามที่กำหนดให้ ฝึกเขียนคำ วลี ประโยค และข้อความให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เครื่องหมายต่าง ๆ การเลือกคำให้ถูกต้องตามความหมาย ประโยค และรูปประโยค การใช้คำตามหน้าที่ในประโยค การเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความที่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน อภิปรายซักถามเกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ใจความสำคัญของเรื่องที่เขียนแล้วฝึกเขียนภายใต้คำแนะนำและตามความคิดของตนเองอย่างเสรี ฝึกการเขียน

ตามคำบอก เขียนประโยคแสดงความรู้สึกความต้องการ บทสนทนาง่าย ๆ หรือข้อความสั้น ๆ จากการอ่านและการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน แบบกรอกรายการต่างๆ แผนผัง บัตรเชิญ บัตรอวยพร เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็วเป็นระเบียบสวยงามและสื่อความหมายได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์การณ่เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความนึกคิดอย่างเสรี และนำการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนั้น หลักสูตรยังได้มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ ดังนี้คือ

- 1) มีความสนุกสนานในการเรียนภาษาอังกฤษ
- 2) มีนิสัยที่ดีในการ ฟัง พูด อ่าน เขียน
- 3) มีนิสัยรักการฟัง พูด อ่าน เขียน
- 4) รู้และเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษ
- 5) เห็นประโยชน์ของการนำภาษาอังกฤษไปใช้

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมุ่งที่จะสร้างแนวทางในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ดังนี้ คือ

- 1) จัดระบบและแผนการเรียนเป็น มีการประเมินผลตนเองเป็นระยะ
- 2) ทบทวนบ่อย ๆ มีกลยุทธ์ในการทบทวน
- 3) หาโอกาสฝึกภาษาบ่อย ๆ
- 4) กล้าเดาอย่างมีเหตุผล และกล้าใช้ภาษาอย่าง ไม่กลัวผิด
- 5) รู้จักใช้แหล่งอ้างอิง เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
- 6) คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเอาชนะความติดขัดทางภาษาได้
- 7) มีความพากเพียร ตั้งใจ มุ่งมั่นในการทำงาน
- 8) เป็นกัลยาณมิตร และสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้

หลักสำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรในระดับประถมศึกษา มีดังนี้

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2526)

- 1) เสนอบทเรียนในลักษณะของบทสนทนาสั้น ๆ ในสถานการณ์ที่สร้างขึ้น เพื่อสร้างความสนใจ
- 2) ฝึกการสนทนาเป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ฝึกการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามสถานการณ์
- 3) ใช้แบบฝึกหัด ฝึกเกี่ยวกับคำศัพท์และการใช้ภาษา พร้อมกับฝึกหัดแสดงท่าทางประกอบในการอ่าน เพื่อให้ใช้ภาษานั้นดูเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

จากจุดประสงค์และแนวการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จะเห็นได้ว่า วิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นวิชาเลือกในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารซึ่งในการเรียนการสอนจะอาศัยกิจกรรมเป็นสื่อ นักเรียนจะได้ฝึกทักษะทางภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้จัดกิจกรรมและเป็นผู้ที่คอยแนะนำ แต่ในการจัดกิจกรรมเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่สามารถเอื้อต่อวิธีการเรียนรู้ของของนักเรียนแต่ละคนได้ เพราะความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมของผู้เรียนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเรียนรู้ และการเรียนการสอนจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ถ้าหากครูผู้สอนไม่นำสื่อ อุปกรณ์ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น แบบฝึกกิจกรรมเพื่อการสื่อสารเป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่น่าจะเอื้อต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มุ่งหวังไว้ เพราะแบบฝึกกิจกรรมเพื่อการสื่อสารมีรูปแบบในการฝึกทักษะทางภาษาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น นักเรียนจะมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการที่จะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และเน้นที่ตัวนักเรียนเป็นหลัก กล่าวคือ นักเรียนต้องฝึก ต้องคิด ต้องแก้ปัญหา ต้องฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน และกับเพื่อนร่วมชั้น ในลักษณะเป็นกลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มเล็กคือ กลุ่ม 2 คน กลุ่มใหญ่ 5-6 คน ไปจนถึงกลุ่มที่ทำงานร่วมกันทั้งชั้น อันเป็นหลักการที่ตอบสนองความต้องการของหลักสูตรที่มุ่งหวังให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษอันเป็นภาษาสากลที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของนักเรียนต่อไป

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการสอนและกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The communicative approach) เกิดขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร (Communicative competence) ของชอมสกี (Chomsky: อ้างถึงใน อรุณี วิริยะจิตรา, 2532) ที่ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาของมนุษย์มนุษย์ว่า มีอยู่ 2 ระดับคือ ความสามารถทางภาษา (Linguistic competence) ซึ่งหมายถึงความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบเสียง และรูปแบบโครงสร้างพื้นฐานทางภาษาและความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ จากแนวคิดนี้ ปราเตอร์ (Prator: อ้างถึงใน นิรมล คงอินทร์, 2532) เป็นคนแรกที่ชี้ให้เห็นว่าวิธีสอนแบบ ฟัง-พูด ล้มเหลวและได้แนะนำให้ครูเปลี่ยนจากแบบฝึกหัด การฝึกเป็นการฝึกหัดติดต่อ

สื่อสาร โดยการสร้างแบบฝึกหัดที่มีขั้นตอนการที่ต้องการสื่อความหมายมากกว่าการฟังและพูดตาม หรือการเปลี่ยนที่และการเปลี่ยนรูป

แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จึงมีความเชื่อว่าภาษามีได้เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ ที่ประกอบด้วยเสียง คำศัพท์ และโครงสร้างทางภาษาเท่านั้น แต่ภาษาคือ ระบบที่ใช้ในการสื่อสาร หรือสื่อความหมาย ดังนั้นการสอนภาษาจึงควรสอนให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสาร หรือสื่อความหมายได้จึงไม่ควรสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้เฉพาะรูปแบบหรือโครงสร้างของภาษาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะในการสื่อสารนั้นต้องใช้ภาษาเป็นสื่อเพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น การโต้แย้ง ชักจูง ขออนุญาต ขอรับรอง ฯลฯ ซึ่งต้องใช้ให้เหมาะสมตามสภาพสังคม การพูด แสดงการโต้แย้งนั้น ลักษณะคำพูดมิใช่เพียงเพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ และความในใจเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงผู้ฟังด้วย (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2535) การโต้แย้งเพื่อนอาจใช้คำพูดง่าย ๆ ตรง ๆ ได้มากกว่าการ โต้แย้งหัวหน้างาน เป็นต้น และแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนี้จะเน้นที่ความสามารถในการ สื่อสารของผู้เรียน แต่ก็ยังให้ความสำคัญแก่ความรู้ทางไวยากรณ์อยู่ซึ่งรูปแบบที่สอนนั้นจะแตกต่างกัน ไปจากเดิมคือ เป็นรูปแบบไวยากรณ์ที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ของผู้เรียน

2.2.1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

วิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้มีพื้นฐานจากแนวคิดที่ว่า ภาษาคือ เครื่องมือในการสื่อสาร และเป้าหมายของการสอนภาษาคือ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถ ในการสื่อสาร (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2535) ซึ่งควรจะสอนสิ่งต่อไปนี้คือ

1) ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาศาสตร์ หรือไวยากรณ์ อันได้แก่การใช้ ทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนโดยมีองค์ประกอบทางภาษาคือ เสียง คำศัพท์ โครงสร้างเป็นแกนในการสื่อความหมาย

2) ความสามารถทางภาษาศาสตร์สังคม คือความสามารถในการใช้ภาษาได้ อย่างถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบของสังคม โดยสามารถเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบุคคล และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น รู้ว่าจะใช้ภาษาที่เป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการ เป็นต้น

3) ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ คือมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ ระเบียบวิธีของความสัมพันธ์ระหว่างประโยค โดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์และความสามารถในการ เชื่อมโยงความหมายทางภาษาเข้ากันได้อย่างถูกต้อง

4) ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย คือความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ตลอดจนการใช้กริยาท่าทาง สีหน้าและน้ำเสียงประกอบในการสื่อความหมาย

2.2.2 หลักการ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

มีนักการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร เช่น โมโรว์ (Morrow: อ้างถึงในอรุณี วิริยะจิตรรา, 2532) ได้กล่าวถึงหลักการของแนวทางการเรียนการสอนภาษาเพื่อสื่อสารว่าควรมีลักษณะดังนี้คือ

1) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ว่า ผู้เรียนเรียนภาษาไปเพื่ออะไร การเรียนภาษาเป็นการฝึกทักษะเช่นเดียวกับการเรียนว่ายน้ำ หรือการเรียนดนตรี ดังนั้น การเรียนการสอนภาษาจึงต้องเรียนจนสามารถนำไปใช้ได้ ไม่ใช่เรียนรู้เพียงวิธีการ

2) เน้นความเข้าใจเรื่องทั้งหมดมากกว่าความสามารถในการแยกวิเคราะห์รายละเอียด หลักการนี้ถือว่าความสามารถในการใช้ส่วนย่อยของภาษาไม่ได้เป็นความสามารถที่ต้องการแต่ก็นำมาฝึกได้ไ้ในขั้นสุดท้ายซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกการใช้ภาษาจริง ๆ

3) ขบวนการสื่อสารมีความสำคัญทัดเทียมกับรูปแบบของภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร หลักการนี้คือ การที่จะพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศนั้น จะต้องให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมที่จำลองขบวนการของการสื่อสาร การฝึกรูปแบบต่าง ๆ ของภาษานั้นควรจะอยู่ในขอบข่ายของการสื่อสาร 3 ขบวนการ ซึ่งจะอยู่เดี่ยว ๆ หรือสอดแทรกเข้าไปในขบวนการเรียนการสอนดังนี้

(1) การเติมข้อมูลที่สมบูรณ์ (Information gap) คือการสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อคน 2 คน หรือมากกว่านั้นรู้ข้อมูลบางอย่างในขณะที่คนอื่น ๆ ไม่รู้ ดังนั้นการสื่อสารจึงเกิดขึ้นเพื่อปิดช่องว่างนั้น

(2) ตัวเลือก (Choice) ผู้เข้าร่วมในการสื่อสารจะมีตัวเลือกที่จะพูดอย่างไรก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดที่เขาต้องการจะแสดง และรูปแบบไวยากรณ์ที่เหมาะสม

(3) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคน 2 คน เขาจะต้องมีจุดประสงค์อยู่ในใจแล้ว การสื่อสารไม่ได้เกิดเฉพาะการพูดด้วยกันเท่านั้น แต่ต้องบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วย ดังนั้นการสื่อสารจะรวมถึงยุทธวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ไว้ด้วย เพื่อให้การสนทนาบรรลุเป้าหมาย

4) ให้ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ภาษา กล่าวคือครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมการสื่อสารในสถานการณ์จริง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยจัดให้มีบรรยากาศที่ผ่อนคลายและให้อิสระแก่นักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการที่นักเรียนอยู่ภายใต้การควบคุมของครูอยู่ตลอดเวลาเป็นการทำลายบรรยากาศในการสื่อสาร แต่ครูจะต้องไม่ปล่อยให้นักเรียนฝึกเองตามลำพัง ต้องมีการเตรียมและจัดระเบียบต่าง ๆ ไว้อย่างเหมาะสม

5) ไม่ถือว่าข้อผิดพลาดเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขเสมอไป กล่าวคือครูไม่ควรที่จะเคร่งครัดในข้อผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการใช้ภาษาของนักเรียนเช่น การใช้รูปแบบไวยากรณ์ที่ผิด การออกเสียงที่ผิด ตราบใดที่นักเรียนยังสามารถสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออกและสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาของนักเรียน

ดอริส วิบูลศิลป์ (อ้างถึงใน นิรมล คงอินทร์, 2532) ได้สรุปแนวคิดและหลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเอาไว้ดังนี้

1) จุดมุ่งหมาย (Goal) ของการสอนภาษา คือ การมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมและมีความหมาย

2) ภาษาที่สอน (Language focus) มีลักษณะเป็นภาษาที่ใช้ตามหน้าที่เป็นต้นว่า ผู้พูดต้องการใช้ภาษาในการทักทาย สั่งให้ทำตาม และอื่นๆ

3) วิธีสอน (Teaching method) ต้องเป็นวิธีที่นักเรียนได้ปฏิบัติทางภาษาบ่อย ๆ ครั้ง พอที่จะนำภาษามาใช้ได้เหมาะสม กิจกรรมในห้องเรียนเป็นการให้งานหรือเสนอปัญหาแก่นักเรียนผู้ที่จะต้องทำหรือแก้ไข โดยการใช้ภาษา แบบฝึกหัดต้องมีสถานการณ์ประกอบและคำตอบต้องมาจากการอภิปรายหรือซักถามในหมู่นักเรียนเอง และในการสอนเนื้อหาภาษาด้วยการใช้การจัดกิจกรรม โดยครูเป็นผู้สาธิตการใช้ภาษาในสถานการณ์ แล้วฝึกให้นักเรียนใช้ภาษาในสถานการณ์นั้น ๆ ครูพยายามใช้เวลาเพียงเล็กน้อย เพื่อให้นักเรียนมีเวลาทำกิจกรรม

4) ทศคติของครู (Teacher attitude) เปลี่ยนจากแบบที่ครูเคยเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ทั้งหมด ไปเป็นผู้วางแผนสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ ฉะนั้นครูควรสร้างความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาของตนเองให้พอเหมาะกับระดับที่สอน และไม่ควรนำตัวเองไปเปรียบเทียบกับเจ้าของภาษา ปัจจัยต่อมาคือ ให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษา ยกเลิกวิธีควบคุมอย่างเคร่งครัด และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน

เอมิลิโอ จี คอร์ตีซ (Emilio G. Cortez: อ้างถึงใน สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2537) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

- 1) กิจกรรมนั้นช่วยให้นักเรียนได้ฝึกสำนวนภาษาที่ครูสอนหรือไม่
- 2) กิจกรรมนั้นเหมาะสมกับสถานการณ์ อายุ และวุฒิภาวะของผู้เรียนหรือไม่
- 3) กฎเกณฑ์ในการทำกิจกรรมนั้นใช้เวลาในการอธิบายนานหรือไม่
- 4) นักเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ หรือไม่
- 5) ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลหรือคาดคะเนความต้องการของผู้เรียนคนอื่นหรือไม่
- 6) กิจกรรมนี้น่าสนใจและทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินหรือไม่
- 7) ครูผู้สอนมีความชอบและสนใจในกิจกรรมนั้นหรือไม่ ถ้าไม่ชอบไม่ควรฝืนใช้
- 8) ครูสามารถจัดที่นั่งให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมได้หรือไม่

ไมเคิล คาร์เรียร์ (Michal Carrier: อ้างถึงใน สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2537) ได้เสนอแนะถึงข้อที่ควรพิจารณาในการเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนไว้ดังนี้

- 1) จะต้องพิจารณาระดับของผู้เรียน
- 2) จะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์หลักของการใช้กิจกรรมว่าต้องฝึกภาษา หรือทักษะเฉพาะหรือการฝึกทั่ว ๆ ไป
- 3) จะต้องพิจารณาความสนใจของผู้เรียน โดยจะต้องดูอายุของผู้เรียนว่าเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษสูงหรือไม่และสนใจลักษณะอย่างไรบ้าง
- 4) จะต้องพิจารณาถึงช่วงเวลาที่将会ทำกิจกรรม ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจและความสนใจของนักเรียนในช่วงเวลาที่ต่างกันอาจจะแตกต่างกันได้ ความสนใจของนักเรียนในการร่วมกิจกรรมช่วงเช้า วันอังคารอาจจะต่างจากช่วงบ่ายวันศุกร์ได้
- 5) จะต้องพิจารณาถึงความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม

สุไร พงษ์ทองเจริญ (2520) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร โดยการปรับวิธีการสอนภาษาเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์การเรียนการสอนในประเทศไทยไว้ดังนี้

- 1) สอนให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว หรือเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การสอบถาม การขอเรื่อง ฯลฯ
- 2) เน้นการฝึกภาษาแบบที่เจ้าของภาษาใช้ในการสื่อความหมายในชีวิตจริง แต่เป็นภาษาง่าย ๆ สำหรับผู้เรียน

- 3) สอนให้นักเรียนคิดเป็นและมีแนวความคิดสร้างสรรค์
- 4) เน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ตั้งแต่ต้น ทั้งในการฟัง พูด อ่าน เขียน ในสถานการณ์ที่เป็นจริง และเน้นการสอนให้ทักษะทั้ง 4 นี้ สัมพันธ์กันไปตลอด
- 5) หาโอกาสให้นักเรียนฝึกภาษาโดยการใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการเรียน
- 6) ในการสอนครูจะต้องสอนเนื้อหาเก่า หรือเนื้อหาทบทวนกับเนื้อหาใหม่ให้มีความสัมพันธ์กันทั้งภายในชั่วโมงเรียนเดียวกัน หรือระหว่างชั่วโมงต่อชั่วโมง หรือระหว่างบทเรียนต่อบทเรียน

7) สอนเนื้อหาโดยการใช้กิจกรรมหลายแบบในลักษณะทักษะสัมพันธ์

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร ควรเน้นหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

1) ต้องให้ผู้เรียนรู้ว่ากำลังทำอะไรเพื่ออะไร ผู้สอนต้องบอกให้ผู้เรียนทราบถึงความมุ่งหมายของการเรียนและการฝึกใช้ภาษา เพื่อให้การเรียนภาษาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนรู้สึกได้ว่า เมื่อเรียนแล้วสามารถทำบางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้นได้ นั่นคือ สามารถสื่อสารได้ตามที่ตนต้องการ เช่น ในทักษะการอ่าน เมื่อเรียนหรือฝึกแล้ว ผู้เรียนสามารถอ่านคำแนะนำวิธีใช้อุปกรณ์บางอย่างได้ เป็นต้น

2) การสอนภาษาต้องสอนแบบบูรณาการเพราะการสอนโดยแยกเป็นส่วน ๆ ไม่ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดีเท่ากับการสอนในลักษณะบูรณาการ ซึ่งในชีวิตประจำวันนั้น การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารมักต้องใช้ทักษะหลาย ๆ ทักษะร่วมกัน และในบางครั้งก็ต้องอาศัยกิริยาท่าทางประกอบ ดังนั้น ผู้เรียนภาษาก็ควรจะได้ทำพฤติกรรมเหมือนในชีวิตจริง

3) ต้องให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการใช้ภาษา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวควรมีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริง และในการทำกิจกรรมการใช้ภาษาควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกใช้ข้อความที่เหมาะสมกับบทบาท และสถานการณ์ด้วย นั่นคือ ผู้เรียนต้องได้เรียนรู้ความหมายของสำนวนภาษาในรูปแบบต่าง ๆ กันด้วย

4) ต้องให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษามาก ๆ การที่ผู้เรียนจะสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้นั้น นอกจากผู้เรียนต้องทำกิจกรรมการใช้ภาษาดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีโอกาสได้ทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วย

5) ผู้เรียนต้องไม่กลัวว่าจะใช้ภาษาผิด แนวการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษา (Use) มากกว่าวิธีใช้ภาษา (Usage) ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงไม่ควรแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียนทุกครั้ง ควรแก้ไขเฉพาะที่จำเป็นเช่น ข้อผิดพลาดที่ทำให้เกิดการเข้าใจผิด หรือข้อผิดพลาดที่เกิดซ้ำบ่อย ๆ มิฉะนั้นอาจทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจและไม่กล้าใช้ภาษาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ควรให้ความสำคัญในการใช้ภาษาอย่างคล่องแคล่ว (Fluency) เป็นอันดับแรกซึ่งภาษาที่ใช้อาจไม่ถูกต้องนักแต่สื่อความหมายได้ ส่วนความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) ก็ควรคำนึงด้วยเช่นกัน

หน่วยศึกษานิเทศก์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

ได้สรุปหลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเอาไว้ดังนี้คือ

- 1) ปริมาณเนื้อหาของผู้เรียนที่เรียนไม่สำคัญเท่าความสามารถในการใช้ภาษาที่ตนเรียนมาได้จริง และเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ
- 2) ในการสอนนั้นถือว่านักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกการใช้ภาษา ครูมีหน้าที่ในการจัดกลุ่มและบอกร่างงานให้กลุ่มทำ
- 3) การเรียนการสอนดำเนินไปโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ ในการเรียนนักเรียนฝึกการใช้ภาษาเพื่อค้นหาหรือประดิษฐ์สิ่งของ เพื่อสอบถามเรื่องราวที่ต้องการทราบ หรือเพื่อแสดงความคิดเห็นในสถานการณ์ต่าง ๆ ครูมีบทบาทในฐานะผู้จัดกิจกรรมและผู้ให้คำอธิบายกิจกรรมนั้น ๆ นักเรียนจะต้องทำอะไรบ้าง รวมทั้งเป็นผู้แนะนำในการใช้ภาษาด้วย
- 4) ความสำเร็จของนักเรียน แสดงได้ด้วยการที่นักเรียนเข้าใจความหมายของภาษา และความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสมตามจุดประสงค์ที่วางไว้

จากแนวความคิดที่เสนอมานี้กล่าวสรุปได้ว่า การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น เป็นการมุ่งเน้นที่การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการใช้ภาษา (Use) ตามความมุ่งหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ และแม้จะให้ความสำคัญต่อความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา แต่ก็ไม่ละเลยความถูกต้องของการใช้ภาษา การเรียนการสอนในแนวนี้นี้ จึงเน้นกิจกรรมเพื่อฝึกการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงให้มากที่สุด โดยฝึกในลักษณะทักษะสัมพันธ์ (Integrated skills) โดยผู้สอนนำกิจกรรมมาให้ผู้เรียนฝึก เช่น สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้สนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม และในการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะนั้นควรควรนำสื่อ อุปกรณ์ แบบฝึกหัดเสริมทักษะเข้ามาช่วยหรือประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจ และได้ฝึกปฏิบัติในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจริงด้วยตนเอง

2.3 กิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

2.3.1 ประโยชน์และความสำคัญของการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

การสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนั้นมีจุดมุ่งหมายที่เด่นชัดคือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาไปใช้สื่อความหมายได้ การสอนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือกิจกรรมในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะกิจกรรมในชั้นเรียนภาษา ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาอย่างมีความหมาย จะส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาต่างประเทศ เห็นพ้องกันว่ากิจกรรมเป็นหัวใจของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (สมิตรา อังวัฒนกุล, 2535) และได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของการจัดกิจกรรมเอาไว้ดังนี้

1) กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษา และได้มีโอกาสนำความรู้ทางภาษาในด้านต่าง ๆ เช่น เสียง คำศัพท์ โครงสร้าง มาใช้ประกอบกันเพื่อสื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ

2) กิจกรรมช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการใช้ภาษา เพราะการทำกิจกรรมเป็นการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าการเรียนรู้ภาษานั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง นอกจากนี้การทำกิจกรรมซึ่งมักเป็นงานคู่หรืองานกลุ่ม ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการใช้ภาษามากกว่าการให้ทำงานพร้อมกันทั้งชั้นแบบเดิม ซึ่งมักจะมีผู้เรียนเพียงไม่กี่คนที่มีส่วนร่วมในการฝึกใช้ภาษาอย่างจริงจัง

3) กิจกรรมช่วยให้การเรียนรู้ภาษาเป็นไปอย่างธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เมื่อได้ลองทำอะไรได้ด้วยตนเอง กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเอง จึงเป็นการเรียนรู้อย่างธรรมชาติ

4) กิจกรรมช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ในการทำกิจกรรมจะได้สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกัน ในระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และกับครูผู้สอนซึ่งความสัมพันธ์อันนี้จะก่อให้เกิดบรรยากาศอันดี ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของแต่ละคนทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น การสื่อสารระหว่างนักเรียนเป็นไปโดยอิสระมากกว่าการฝึกใช้ภาษาที่ละคน

5) ในประเทศไทย นักเรียนส่วนใหญ่มีโอกาสฝึกใช้ภาษาต่างประเทศนอกห้องเรียนน้อยมาก กิจกรรมการใช้ภาษาในชั้นเรียนจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนอกชั้นเรียนต่อไป

2.3.2 ลักษณะของกิจกรรมที่เอื้อต่อการสื่อสาร

ลักษณะของกิจกรรมที่เอื้อต่อการสื่อสารนั้นควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นกิจกรรมเข้ากับจุดประสงค์ของบทเรียน และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของบทเรียนที่ตั้งไว้
- 2) เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย กิจกรรมที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายในการสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่มีอยู่จริงในชีวิตประจำวัน
- 3) เป็นกิจกรรมที่มีการสร้างสถานการณ์เพื่อให้เกิดความจำเป็นในการที่จะสื่อความหมายขึ้น โดยใช้หลักการให้ข้อมูลคนละตอนแก่ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่ม เช่น ให้ผู้เรียนมีตารางที่ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง จึงจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเพื่อจะได้ข้อมูลครบถ้วน
- 4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียน รู้ผลของการสื่อความหมายโดยได้รับข้อมูลย้อนกลับจากกันและกัน เพื่อที่จะได้ประเมินความสำเร็จในการสื่อสารของตนเองได้ เช่น ให้ผู้เรียนฝ่ายหนึ่งบอกวิธีพับกระดาษ แล้วให้อีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตาม ถ้าผู้ฟังสามารถปฏิบัติตามได้ผู้พูดก็จะทราบว่าการสื่อสารของตนประสบผลสำเร็จ ถ้าผู้ฟังทำตามไม่ได้ผู้พูดก็จะหาวิธีการบอกใหม่เพื่อสื่อความหมายให้สำเร็จ
- 5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเนื้อหา หรือรูปแบบภาษาตามความต้องการของตนบ้าง เช่น หากต้องการให้ผู้เรียนเขียนบรรยายลักษณะหน้าตาของคน ก็ให้ผู้เรียนได้เลือกบรรยายตาราคคนโปรดของตน เหล่านี้เป็นต้น
- 6) มีเนื้อหา วิธีการที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยและความถนัดของผู้เรียนตลอดจนลักษณะที่ท้าทายความอยากรู้ของผู้เรียน และไม่ควรมีขั้นตอนหรือคำสั่งที่ยุ่งยากซับซ้อนเพราะจะทำให้วัดความสามารถของผู้เรียนไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจขั้นตอนการทำ ไม่ใช่เพราะไม่เข้าใจภาษา
- 7) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาช่วยในการตีความ เพื่อที่จะทำให้สามารถสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งได้

2.3.3 ประเภทของกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

นักการศึกษาจำนวนมากได้เสนอรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น วิลเลียม ลิตเติลวูด (William Little Wood, 1973) ได้เสนอกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไว้หลายแบบ โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1) กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ (Functional communication activities) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาเป็นสื่อในการทำกิจกรรม ให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยผู้เรียนจะต้องพยายามใช้ภาษาเท่าที่ตนสามารถใช้ได้ ไม่จำเป็นต้องถูกหลักไวยากรณ์ หรือเหมาะสมกับสถานการณ์เสมอไป ความสำเร็จในการทำกิจกรรมจะวัดจากการที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ในการสื่อสารให้บรรลุผลได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการจัดกิจกรรมทำได้หลายรูปแบบแต่มีหลักการร่วมกันคือ ครูต้องกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียน เกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษา เพื่อหาข้อมูลที่ตนเองยังขาดอยู่ หรือเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้คือ

(1) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัด (Sharing information with restricted cooperation) กิจกรรมแบบนี้อาจเป็นงานคู่ (Pair work) หรืองานกลุ่ม (Group work) ก็ได้ ผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มจะได้รับข้อมูลเพียงส่วนหนึ่งและจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีอยู่กับเพื่อนด้วยการถาม-ตอบ จึงจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและในการถาม-ตอบนั้น ผู้ตอบจะให้ข้อมูลก็ต่อเมื่อผู้ถามใช้วิธีถามตามที่กำหนดไว้แล้วเท่านั้น เช่น ถามคำถามที่ให้ตอบว่าใช่-ไม่ใช่ เป็นต้น กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัดนี้เหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับต้น เพราะเป็นการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างง่าย ๆ ตามรูปแบบภาษาที่กำหนดไว้ให้แล้ว

(2) กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงกว้าง (Sharing information with unrestricted cooperation) กิจกรรมนี้คล้ายกับกิจกรรมแรกจะแตกต่างกันตรงที่กิจกรรมประเภทแรกจำกัดวิธีการให้ข้อมูล ในขณะที่กิจกรรมนี้ไม่จำกัดวิธีการให้ข้อมูลข่าวสาร ผู้เรียนที่มีข้อมูลข่าวสารสามารถที่จะแนะนำอธิบายบอกรายละเอียดหรือปรึกษาหารือกับผู้เรียนที่ไม่มีข้อมูลข่าวสาร ได้มีโอกาสทราบข้อมูลข่าวสารที่ตนไม่มีหรือไม่ทราบง่ายขึ้น ตัวอย่างกิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การหาความแตกต่างจากกลุ่ม (Discovering differences) การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Following directions)

(3) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาข้อสรุปจากข้อมูล (Sharing and processing information) กิจกรรมประเภทนี้แบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่ เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน โดยที่ผู้เรียนทั้งคู่จะมีข้อมูลข่าวสารต่างกัน ดังนั้นผู้เรียนจะต้องร่วมมือกันนำข้อมูลข่าวสารที่แต่ละคนมีอยู่มารวมกัน จึงจะแก้ปัญหาร่วมกันได้ ตัวอย่างกิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การสร้างเรื่องขึ้นมาใหม่ โดยการลำดับเหตุการณ์ต่อเนื่องของเรื่องให้ถูกต้อง (Reconstructing story-sequences)

(4) กิจกรรมหาข้อสรุปจากข้อมูล (Processing information) กิจกรรมนี้เน้นที่กระบวนการหรือวิธีการที่ผู้เรียนแก้ปัญหาและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้ ตัวอย่างกิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ (Problem solving)

2) กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social interaction activities) กิจกรรมประเภทนี้นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ภาษาตามหน้าที่ของการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังคำนึงถึงการให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมอีกด้วย กิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพห้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) เป็นต้น

ไดแอน ดับบลิว เบิร์กบิชเลอร์ (Diane W. Brickbichler: อ้างถึงใน สมิตรา อังวัฒนกุล, 2537) ได้แบ่งกิจกรรมตามการส่งเสริมพฤติกรรมออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) กิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว (Fluency) กิจกรรมประเภทนี้ เน้นให้นักเรียนตอบคำถามได้หลายรูปแบบโดยนักเรียนต้องพยายามใช้ศัพท์และโครงสร้างที่นักเรียนรู้ กิจกรรมประเภทนี้ ทำให้นักเรียนตระหนักว่าเขาสามารถตอบคำถามได้หลายรูปแบบแม้ว่าจะมีข้อจำกัด ในเรื่องภาษาก็ตาม

2) กิจกรรมที่ส่งเสริมความยืดหยุ่นทางความคิด (Flexibility) กิจกรรมนี้จะใช้มากในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การให้นักเรียนแปลความโดยการแปลงคำ วลี และประโยคอีกแบบหนึ่งซึ่งยังรักษาเนื้อหาและความหมายเดิมไว้ (Paraphrasing) การให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ (Problem solving)

3) กิจกรรมที่เสริมสร้างการใช้ภาษาแบบขยายความ (Elaboration) นักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมักจะไม่สามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างพอเพียงทั้งในการพูดและการเขียน ดังจะเห็นได้จากการที่นักเรียนมักจะใช้ประโยคเดียว ๆ มากกว่าที่จะใช้ประโยคซับซ้อน ดังนั้น การให้นักเรียนมีโอกาสมำกิจกรรมประเภทนี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดและสื่อความหมายได้ ตลอดจนสามารถขยายข้อความในประโยคได้

แครร์รอล (Carrol: อ้างถึงใน วิลสัน ไรท์, 2534) ได้เสนอแนะกิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารดังนี้

1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคม เช่น การเข้าร่วมสนทนาในขณะรับประทานอาหาร หรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป

2) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ที่น่าสนใจ เช่น การถามทิศทางและที่ตั้งของสถานที่ หรือการจองและการซื้อบัตรผ่านประตูสำหรับเข้าชมสถานที่ต่าง ๆ

3) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง เช่น การอ่านแผนที่และแผนภูมิ หรือการติดต่อเพื่อขอเข้าพักในโรงแรม

4) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาเยียวยา เช่น การนัดหมายกับแพทย์เพื่อรับการ รักษา หรือเข้าใจคำแนะนำในการรักษาเยียวยา

5) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น การอ่านตาราง และฟังประกาศของ วิทยุและโทรทัศน์ หรือการติดตามดาราภาพยนตร์และละครทางโทรทัศน์

6) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามความสนใจ เช่น การเข้าร่วมบทเรียนภาษา ต่างประเทศ หรือการอภิปรายถึงประสบการณ์และความสนใจเกี่ยวกับอาชีพของตน

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้แบ่ง กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) กิจกรรมในชั้นเรียน (Main activities) ได้แก่กิจกรรมในทักษะเบื้องต้น ทั้ง 4 ด้าน คือการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน เป็นกิจกรรมที่จัดไว้ในชั่วโมงเรียน ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในบทเรียน จุดมุ่งหมายของกิจกรรมประเภทนี้คือ เพื่อส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางการเรียนรู้ภาษาจนเกิดทักษะทั้ง 4 ด้าน นอกจากนั้น ผู้สอนยังสามารถนำกิจกรรมเหล่านี้ไปจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจาก การสอนทักษะทั้ง 4 ด้าน ด้วยเช่นกัน

2) กิจกรรมเสริมการเรียนการสอน (Supplementary activities) ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการเห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษ และกิจกรรมส่งเสริมการมีนิสัย รักการอ่าน กิจกรรมเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นกิจกรรมพิเศษทางการเรียนภาษาที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ผู้สอนอาจจัดกิจกรรมเหล่านี้ไว้ในชั่วโมงเรียนควบคู่กับการเรียนการสอน หรือจัดนอกชั้นเรียน เป็นกิจกรรมประกอบการเรียนก็ได้

2.3.4 ขั้นตอนในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นมี นักการศึกษาได้เสนอแนะแนวการสอนเอาไว้เอาไว้หลายท่าน เช่น แพท แพทสัน (Pat Pattison, 1987) เสนอแนะให้จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็น 3 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นตอนที่แรก เป็นการเสนอแนะกิจกรรมและให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอย่างเพียงพอที่จะใช้ในการทำกิจกรรมเพื่อการสื่อสารในขั้นตอนนี้ ผู้สอนมีบทบาทมากที่สุด
- 2) ขั้นตอนที่สอง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพิ่มเติมรูปแบบภาษาที่ให้ไว้ในขั้นตอนที่หนึ่ง ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเริ่มฝึกใช้ภาษาของตนเองบ้างโดยมีผู้สอนคอยแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง
- 3) ขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกภาษาตนเอง โดยไม่มีผู้สอนคอยแนะนำหรือแก้ไข ผู้เรียนจะทำกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญของกิจกรรมเพื่อการสื่อสารตามลำพัง

เจเรมี ฮาร์เมอร์ (Jeremy Harmer, 1988) เสนอแนะให้จัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ คือ

- 1) ขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นการแนะนำภาษาที่จำเป็นต้องใช้ในการทำกิจกรรมเพื่อการสื่อสารให้ผู้เรียน
- 2) ขั้นตอนที่สอง เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาแต่กิจกรรมดังกล่าวจะมีลักษณะที่มีการควบคุมรูปแบบของภาษา
- 3) ขั้นตอนที่สาม เป็นกิจกรรมเพื่อการสื่อสารซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ๆ ของการสื่อสารให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาในการสื่อสารที่สมจริง

วิลเลียม ลิตเติลวูด (William Little Wood, 1983) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารเอาไว้ 3 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นเสนอเนื้อหา (Presentation or Introducing new language) เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เพราะในขั้นนี้ครูจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ และฝึกใช้ภาษาในลำดับถัดไป ซึ่งในการเสนอเนื้อหาจะเน้นที่การให้นักเรียนได้เรียนรู้

และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา ในการเสนอเนื้อหาอาจจะดำเนินการดังนี้

(1) ผู้สอนเสนอปริบท หรือสถานการณ์แก่ผู้เรียน โดยอาจใช้รูปภาพ การเล่าเรื่องให้ฟังหรืออ่าน ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือบทสนทนา แต่ไม่ควรเป็นประโยคเดียว ๆ และเนื้อหานั้นนอกจากจะมีคำศัพท์หรือรูปแบบภาษาที่ต้องการมาสอนแล้วก็ควรจะมีคำศัพท์หรือรูปแบบภาษาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาบ้างแล้ว เพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจเรื่องราวที่ฟัง หรืออ่านได้บ้าง

(2) กระตุ้นการเรียนรู้ (Elicitation) โดยตรวจสอบดูว่าผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ฟังหรืออ่านเพียงใด เช่น ถามคำถามให้ตอบหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนพูดถ้าผู้เรียนตอบได้หรือสามารถใช้ภาษาได้ ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลากับการเสนอเนื้อหามากนัก ทั้งนี้เพราะผู้เรียนอาจเคยเรียนรู้เนื้อหาดังกล่าวมาบ้างแล้ว แต่ถ้าผู้เรียนตอบได้บ้าง หรือไม่ได้เลย ผู้สอนต้องตระหนักว่าจำเป็นต้องสอนหรืออธิบายเนื้อหาทางภาษาดังกล่าวให้ผู้เรียนเข้าใจ และในการสอนผู้สอนต้องอธิบาย (Explanation) และแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาทางภาษานั้น มีรูปแบบวิธีการใช้ และมีความหมายอย่างไร และถ้าจำเป็นอาจใช้ภาษาแม่ในการอธิบายก็ได้

2) ขั้นการฝึก (Practice/Controlled practice) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งเรียนรู้ใหม่ ในลักษณะของการฝึกแบบควบคุม (Controlled Practice) โดยมีผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึก โดยทั่วไปในการฝึกในขั้นนี้ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้ จึงเน้นที่ความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก แต่ก็มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้น ๆ ด้วยเช่นกัน การฝึกแบบควบคุมนี้ ในขั้นเริ่มแรกมักใช้วิธีการฝึกแบบกลไก (Mechanical drill) หรือบางครั้งเรียกว่าการฝึกซ้ำ ๆ (Repetition drill) คือเป็นการให้นักเรียนฝึกซ้ำ ๆ ตามตัวอย่าง จนกระทั่งสามารถจดจำและใช้รูปแบบภาษานั้นได้ แต่ยังไม่เน้นในด้านความหมาย ดังนั้นในการฝึกแบบนี้นักเรียนอาจจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจความหมายของรูปภาษาที่ฝึกก็ได้ ในการฝึกในขั้นนี้อาจทำตามขั้นตอนในการฝึกดังนี้

(1) ให้นักเรียนฟังตัวอย่างภาษา จากเทปหรือจากครูผู้สอนประมาณ 2-3 ครั้ง ในกรณีที่ผู้สอนเป็นผู้พูดให้ฟัง จะต้องออกเสียงหรือพูดอย่างเป็นธรรมชาติด้วยความเร็วปกติ

(2) ให้ผู้เรียนฝึกพูดหรือออกเสียงพร้อมกันตามตัวอย่างอาจจะให้ผู้เรียนฝึกพร้อมกันทั้งห้องหรือแบ่งฝึกทีละครึ่งห้อง ตามความเหมาะสม การฝึกในลักษณะนี้จะทำให้ทุกคนมีโอกาสดูฝึกด้วยตนเองพร้อม ๆ กับได้เรียนรู้การออกเสียงหรือการพูดจากเพื่อนคนอื่นด้วย

(3) หลังจากฝึกพร้อมกัน ผู้สอนลุ่มเรียกผู้เรียนให้ฝึกทีละคน ในขณะเดียวกันให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ที่เหลือมีส่วนช่วยผู้ที่ถูกเรียกให้ฝึกเดี่ยวได้ ถ้าผู้เรียนนั้นมีปัญหาในการฝึก ทั้งนี้เพื่อให้ร่วมกิจกรรมแม้จะเป็นการฝึกทีละคนก็ตาม นอกจากนี้ผู้สอนต้องให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคนด้วย เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าตนใช้ภาษาได้ถูกต้องหรือไม่

(4) ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนในด้านความหมายได้ โดยถามด้วยคำถามง่าย ๆ ให้ผู้เรียนตอบสั้น ๆ ว่าใช่-ไม่ใช่ หรือถูก-ผิด เป็นต้น การฝึกแบบควบคุมนี้ เน้นที่ความถูกต้องของรูปแบบภาษาเป็นสำคัญ ฉะนั้นการฝึกในขั้นนี้ควรใช้เวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3) ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production/Free practice) เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะการฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเปรียบเสมือนตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียน กับการนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียน การฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยทั่วไปมีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทางเท่านั้น การฝึกใช้ภาษาในลักษณะนี้มีประโยชน์ในแง่ที่ช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้รู้ว่าผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปแล้วมากน้อยเพียงใด ซึ่งการที่จะถือว่านักเรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริงก็คือ การที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เองโดยอิสระ นอกจากนี้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียนมาแล้วมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ในขั้นนี้อีกด้วย เพราะผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนดมาให้เหมือนกับการฝึกแบบควบคุม ซึ่งการได้เลือกใช้ภาษาเองนี้ จะช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี วิธีการฝึกมักฝึกในรูปของการทำกิจกรรมแบบต่าง ๆ โดยผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม หรือจัดการขั้นเริ่มต้นของการจัดกิจกรรมให้ เช่น อธิบายวิธีทำกิจกรรม จัดกลุ่มผู้เรียน หลังจากนั้นผู้เรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมเองทั้งหมด ผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนประสบปัญหาในการทำกิจกรรม หรือให้ข้อมูลย้อนกลับหรือประเมินผลการทำงานในภายหลัง

จากการศึกษากิจกรรมที่ใช้และแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร อาจกล่าวสรุปได้ว่า แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และกาลเทศะในสังคม การสอนจึงเน้นเนื้อหาที่จะใช้ในการสื่อสาร โดยใช้กลุ่มเป็นศูนย์กลางของการฝึก และใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ ผู้เรียนเป็นผู้ฝึกกิจกรรม ครูเป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือและเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือสร้างสถานการณ์ ซึ่งใน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น จะมีขั้นตอนอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นเสนอเนื้อหา
- 2) ขั้นการฝึก
- 3) ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้เลือกขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนของ วิลเลียม ลิตเติล วูด และจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะมีรูปแบบของขั้นตอนเหมือนกับนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านที่ได้เสนอแนะเอาไว้ และยังเป็นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาปี พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง ปี 2533) ที่กำหนดไว้ว่า การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร ดังนั้น การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามขั้นตอนของ วิลเลียม ลิตเติล วูด ยังมีตัวอย่างอ้างอิงประกอบอย่างชัดเจน จึงน่าจะเป็นแนวทางที่จะส่งผลดีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้เกิดประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

2.4 การสร้างแบบฝึก

2.4.1 ทฤษฎีและแนวคิดในการสร้างแบบฝึก

1) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's cognitive development theory) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงเชาว์ปัญญาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (มาลินี จุฑารณ, 2537) เพียเจต์เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางเชาว์ปัญญา เพราะสิ่งแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ที่มีผลต่อการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่อย่างสมดุลย์ ทฤษฎีของเพียเจต์ กล่าวว่า เชาว์ปัญญาของมนุษย์เกิดจากการที่อินทรีย์ปรับสภาพต่อสิ่งแวดล้อมและจัดกระทำต่อสิ่งแวดล้อม และยังได้กล่าวถึงพื้นฐานของมนุษย์ในเรื่องความจริงกับโลกภายนอกว่าโลกภายนอกเป็นสิ่งที่มั่นคงเป็นอิสระต่อการรับรู้ของมนุษย์และโลกภายนอกนั้นจะประกอบด้วยถาวรวัตถุต่าง ๆ ซึ่งเคลื่อนที่อยู่ในห้วงอวกาศและอาจแปรเปลี่ยนคุณสมบัติได้ ส่วนพัฒนาการทางเชาว์ปัญญานั้นเป็นความพยายามที่จะจัดระบบความคิดเห็นให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและจัดโลกภายนอกให้สอดคล้องกับระบบความคิดที่มีอยู่ซึ่งเพียเจต์ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาออกเป็น 4 ขั้นใหญ่ ๆ คือ

(1) ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (The sensory motor period) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี เป็นขั้นที่เด็กใช้อวัยวะทางกายสำรวจสิ่งแวดล้อมและเริ่มสร้างแบบ

การคิดเป็นของตนเอง

(2) ขั้นความคิดก่อนการปฏิบัติการ (The period of preoperational thought) อายุอยู่ในช่วง 2-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กใช้สัญลักษณ์แทนคำพูดได้ เด็กเริ่มรู้จักการใช้ภาษาแทนสิ่งของต่าง ๆ และเริ่มเข้าสู่เหตุผลทางตรรกศาสตร์ แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ได้

(3) ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (The period of concrete operation) อายุอยู่ระหว่าง 7-11 ปี เป็นขั้นที่เด็กเกิดความคิด โดยอาศัยการกระทำ หรือปฏิบัติการซึ่งจะนำไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผลที่ถูกต้องตามหลักตรรกศาสตร์ และเด็กในวัยนี้เริ่มจะมีการอนุรักษ์เกิดขึ้น และมีลักษณะพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาที่สำคัญ ๆ เกิดขึ้น เช่น การคิดกระจายออกจากศูนย์กลาง การไม่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง การติดตามขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลง และการคิดย้อนกลับ

(4) ขั้นคิดปฏิบัติการนามธรรม (The period of formal operation) อายุอยู่ในช่วง 11-15 ปี เป็นขั้นที่โครงสร้างทางเชาว์ปัญญาพัฒนาอย่างสมบูรณ์ เด็กจะสามารถแก้ปัญหาทั้งรูปธรรมและนามธรรมได้ สามารถใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์และสร้างสมมุติฐานในการแก้ปัญหาได้ จากลำดับขั้นพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาทั้ง 4 ขั้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะอยู่ในขั้นที่ 3 คือ ขั้นคิดปฏิบัติการด้วยรูปนามธรรม ซึ่งเป็นระยะที่เด็กเติบโตทางด้านการอ่าน ด้านการเขียนจะเขียนจากความจำ เขียนเป็นประโยค ในด้านการเรียนรู้ทางภาษาเด็กจะเริ่มเรียนรู้อย่างไม่เป็นกฎเกณฑ์แต่เรียนรู้ภาษาในการฝึกทักษะด้านอื่น ๆ

2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง Edward L. Thorndike (อ้างถึงใน มาลินี จุฑารณ, 2537) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้ตั้งทฤษฎีนี้ ซึ่งมีหลักการว่า การเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยสิ่งเร้าสิ่งหนึ่ง อาจจะทำให้เกิดการสนองตอบหลายทาง แต่อันที่เรย์จะเลือกตอบสนองที่พอใจที่สุดไว้เพียงสิ่งเดียว เพื่อใช้ในการตอบสนองครั้งต่อ ๆ ไป หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการลองผิดลองถูก Thorndike ได้ทดลองโดยจับแมวที่กำลังหิวจัดไปขังไว้ในกรงปริศนา (Puzzle box) ซึ่งมีคานกลอยู่ ถ้าแมวไปเหยียบคานกลแล้วทำให้ประตูเปิดออก แมวก็ออกจากกรงมากินอาหารที่วางอยู่นอกกรงได้ จากการทดลองธอรอนไดค์ได้นำผลการทดลองมาตั้งเป็นกฎแห่งการเรียนรู้ (Law of learning) เอาไว้ 3 กฎคือ

(1) กฎแห่งความพร้อม (Law of readiness) กฎนี้กล่าวถึงสภาพความพร้อมของผู้เรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ทางร่างกาย หมายถึง ความพร้อมทางวุฒิภาวะและอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น หู ตา ฯลฯ

ทางด้านจิตใจ หมายถึง ความพร้อมที่เกิดจากความพึงพอใจเป็นสำคัญ ถ้าเกิดความพอใจย่อมนำไปสู่การเรียนรู้ ถ้าเกิดความไม่พึงพอใจจะทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ หรือทำให้ การเรียนรู้หยุดชะงักไปได้

(2) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of exercise) กฎนี้กล่าวถึงความมั่นคงของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ถูกต้อง โดยการฝึกหัดกระทำซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร นอกจากนี้ในกฎนี้ยังจำแนกออกเป็น 2 กฎย่อยคือ

(2.1) กฎแห่งการใช้ (Law of used) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้วมีการกระทำ หรือนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้มั่นคงถาวร

(2.2) กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of disused) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้วไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ไม่คงทนถาวร หรือในที่สุดก็จะเกิดการลืมจนไม่เรียนรู้อีกเลย

(3) กฎแห่งผล (Law of effect) กฎนี้กล่าวถึงผลที่ได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แล้วว่า ถ้าได้รับผลที่พอใจ อินทรีย์ก็อยากจะเรียนรู้ก็ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจอินทรีย์ก็ไม่อยากเรียนรู้หรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ได้ ดังนั้นถ้าจะทำให้การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองมั่นคงถาวรต้องทำให้อินทรีย์ได้รับผลพึงพอใจซึ่งขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละบุคคล การนำเอาความรู้จากกฎแห่งการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนคือ

(3.1) ก่อนจะเริ่มดำเนินการสอน ครูต้องเตรียมตัวให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กพร้อมที่จะเรียนเสียก่อน โดยมีการนำเข้าสู่บทเรียนทุกครั้ง

(3.2) มอบหมายงานกิจกรรม แบบฝึกหัด และการบ้านให้เด็กได้ฝึกหัดกระทำเพื่อให้บรรลุผลตามหลักสูตรที่ว่า ให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

(3.3) ใช้หลักการให้รางวัลและการลงโทษเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ว่า " ทำดี ได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว "

3) ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement) เป็นแนวความคิดของ เบอร์ริช เอฟ สกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner :อ้างถึงใน ชม ภูมิภาค, 2523) สรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

(1) การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองหรือพฤติกรรมการเรียนรู้มีลักษณะทางการสอนและการเรียนที่สัมพันธ์กันมากขึ้น โดยเฉพาะที่เกิดความพอใจ ครูจึงจะต้องหาวิธีกระตุ้นให้นักเรียนมีความอยากรู้อยากเรียน

(2) การฝึก (Practice) ได้แก่การให้ทำแบบฝึกหัด หรือการฝึกซ้ำ เพื่อให้เกิดทักษะการแก้ปัญหา

(3) การรู้ผลการกระทำ (Feedback) ได้แก่การที่สามารถให้นักเรียนได้รู้ผลการปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที เพื่อที่จะทำให้นักเรียนได้รับพฤติกรรมได้ถูกต้อง อันเป็นหนทางการเรียนรู้ที่ดี

(4) การสรุปเป็นกฎเกณฑ์ (Generalization) ได้แก่การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความคิดรวบยอด (Concept) จนกระทั่งสรุปเป็นกฎเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ได้

2.4.2. หลักในการสร้างแบบฝึก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้เสนอแนวทางในการสร้างแบบฝึกเอาไว้ว่า

1) ครูจะต้องทำแบบฝึกทักษะเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในบทเรียน และแบบฝึกแต่ละชุดควรออกแบบให้ดึงดูดความสนใจของเด็ก ซึ่งเด็กในระดับประถมศึกษาจะมีความสนใจแบบฝึกที่มีภาพการ์ตูนประกอบมากกว่าแบบฝึกธรรมดา (จากการสำรวจของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2520)

2) เป็นแบบฝึกที่ช่วยพัฒนาการใช้ภาษาและจัดให้มีกิจกรรมการส่งเสริมการอ่าน การเขียนอย่างถูกต้อง

3) แบบฝึกควรให้พอเหมาะไม่มากเกินไป

4) แบบฝึกที่ให้นักเรียนทำนั้น จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

สุภรตรา ฤทธิบุตร (2535) ได้เสนอหลักการในการสร้างแบบฝึกเอาไว้ว่า

1) ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ของแต่ละเนื้อหา

2) การใช้คำสั่งควรใช้ข้อความที่เข้าใจง่ายและชัดเจนว่าจะต้องการให้นักเรียนทำอะไร

3) การวางรูปแบบของการทำแบบฝึกหัดในแต่ละข้อ ควรให้มีระบบ

4) การฝึกจะให้ติดต้องฝึกเป็นรายบุคคล และควรฝึกไปทีละเรื่อง เมื่อเรียน

ได้หลายบทก็ควรจะฝึกรวบยอดอีกครั้งหนึ่ง

- 5) แบบฝึกหัดที่ให้นั้น ควรฝึกหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและจำได้
- 6) คำแนะนำในการทำกิจกรรมต้องมีความชัดเจน
- 7) การฝึกฟังตระหนักอยู่เสมอว่า ฝึกอย่างไร นักเรียนจึงจะคิดเป็น
- 8) แบบฝึกควรมีหลาย ๆ แบบ เพื่อให้นักเรียนจะได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง

2.4.3 ประโยชน์ของแบบฝึก

สันทัต นิर्मลใจ (2527) และ สุภัทรา ฤทธิบุตร (2535) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของแบบฝึกไว้ดังนี้ คือ

- 1) เป็นส่วนเพิ่ม หรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ
- 2) ช่วยเสริมทักษะทางการใช้ภาษา แบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะทางการใช้ภาษาให้ดีขึ้น
- 3) ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น
- 4) แบบฝึกหัดช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน
- 5) แบบฝึกที่ใช้จะเป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากจบบทเรียนแล้ว
- 6) แบบฝึกหัดที่จัดทำเป็นรูปเล่ม เด็กสามารถเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทางเพื่อการทบทวนด้วยตนเองได้ต่อไป
- 7) การให้เด็กทำแบบฝึกหัดจะช่วยให้มองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาได้ทันที่
- 8) แบบฝึกที่จัดทำเป็นการช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่
- 9) แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้วจะช่วยครูประหยัดทั้งแรงงาน เวลา ค่าใช้จ่ายและผู้เรียนยังสามารถมองเห็นความก้าวหน้าของตนได้อย่างมีระบบระเบียบ
- 10) ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทั้งในการฟัง พูด อ่าน เขียน เช่น การฟังและใช้แบบฝึกแบบ Listening การพูดแบบฝึกจะเป็นในรูปของการให้สัมภาษณ์เพื่อนในเนื้อหาที่กำหนดให้ การออกมารายงานหน้าชั้น จับคู่ออกมาสนทนาหน้าห้องหรือให้ออกมาแสดงบทบาท

สมมติ หรือแสดงละครหน้าห้องเรียน เป็นต้น

11) เสริมสร้างให้เกิดความความคิดสร้างสรรค์ โดยการให้นักเรียนแต่งบทสนทนา แต่งนิทานตามหัวข้อ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

12) เสริมสร้างให้เกิดความมั่นใจในตนเอง กล่าวคือ โดยปกติแล้วนักเรียนที่ออกมาหน้าชั้น หรือตอบคำถามนั้น มักจะเป็นนักเรียนที่มีความพร้อมและความสามารถในการใช้ภาษาสูงสำหรับนักเรียนที่อยู่ในระดับกลางและค่อนข้างอ่อนมักจะเกิดความไม่แน่ใจ และไม่กล้าออกเสียงเพราะกลัวผิด หรือไม่มีความแม่นยำในเนื้อหา รวมทั้งกังวลว่าจะถูกเพื่อนหัวเราะเยาะ จึงทำให้ไม่ยอมตอบ หรือพูดเสียงเบาจนแทบจะไม่ได้ยิน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งให้ครูผู้สอนรำคาญหรือหงุดหงิด เนื่องจากต้องพะวงเรื่องเวลาและระวังเนื้อหาที่จะต้องสอนให้จบในชั่วโมงนั้น ๆ ดังนั้น แบบฝึกจึงช่วยให้นักเรียนได้ฝึกด้วยตนเอง หรือจับคู่กับเพื่อนจนเกิดความมั่นใจแล้วกล้าที่จะแสดงออกมาในที่สุด

13) ทำให้นักเรียนได้รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น แบบฝึกอ่านประเภทนิทานสำหรับเด็ก บางคำบางประโยคที่นักเรียนไม่ทราบ นักเรียนจำเป็นต้องใช้วิธีเปิดหรือค้นหาคำศัพท์จาก Dictionary ซึ่งเป็นสิ่งที่ยั่วยุให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

14) นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในข้อนี้แบบฝึกหัดอาจจะออกมาในรูปแบบการกำหนดสถานการณ์ หรือหัวข้อให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันทำรายงานจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกดังกล่าว

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียน และในการฝึกแต่ละทักษะของนักเรียนนั้น ควรจะมีวิธีที่ฝึกหลาย ๆ แบบ เพื่อให้นักเรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายต่อการฝึก และควรมีรูปภาพประกอบด้วยเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักเรียน และจากการสำรวจของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520) เกี่ยวกับความสนใจ และรสนิยมในการเลือกอ่านหนังสือ ตลอดจนการใช้แบบฝึกหัดของนักเรียนในระดับประถมศึกษาพบว่า นักเรียนร้อยละ 90.48 ชอบหนังสือที่มีภาพการ์ตูนมากที่สุด เพราะภาพการ์ตูนช่วยสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ให้มีชีวิตชีวา ใช้นำเข้าสู่บทเรียน ใช้แทนคำอธิบายที่ยาก ๆ สลับซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นและจดจำได้นาน ตลอดจนใช้เป็นภาพประกอบในการฝึกทักษะต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและนอกจากนี้ แบบฝึกยังช่วยในการประหยัดเวลาค่าใช้จ่ายแล้วยังมีประโยชน์ต่อครูในด้านการสอน เพราะจะทำให้ทราบพัฒนาการและเห็นข้อบกพร่อง

ของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้อุณหภูมิสามารถปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้การสอนได้อย่างเหมาะสม จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ภาพการ์ตูนมาประกอบในการสร้างแบบฝึกกิจกรรมเพื่อการสื่อสารเพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.5 ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับความคงทนในการเรียนรู้

2.5.1 ความหมายของความคงทน

ชัยพร วิชชาวุธ (2530) ได้ให้ความหมายของความคงทนไว้ว่า หมายถึง ความจำ หรือ การจำ (Remembering) คือ การที่มนุษย์สามารถรายงานสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากการสัมผัสประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แล้วนำมาแสดง หรือถ่ายทอดได้ในรูปของการระลึกได้ (Recall) หรือการจำได้ (Recognition)

ความคงทนในการเรียนรู้ (Learning retention) หมายถึง การคงไว้ซึ่งผลการเรียน หรือความสามารถที่จะระลึกถึงสิ่งเร้าที่เคยเรียนมา หลังจากที่ได้ทิ้งไว้ชั่วระยะหนึ่ง (ชัยพร วิชชาวุธ, 2530) ความจำเป็นพฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเช่นเดียวกับความรู้สึก การรับรู้ การชอบ และการจินตนาการของมนุษย์

2.5.2 ประเภทของความคงทน

ความคงทนในการจำแบ่งออกเป็น 3 ระบบคือ

1) ระบบการจำความรู้สึกสัมผัส (Sensory memory) หมายถึง ความคงทนอยู่ของความรู้สึกสัมผัสหลังจากการเสนอสิ่งเร้าได้สิ้นสุดลง

2) ระบบความจำระยะสั้น (Short-term memory หรือ STM) หมายถึง ความจำหลังการรับรู้สิ่งเร้าที่ได้รับการตีความจนเกิดการรับรู้แล้ว จะอยู่ในความจำระยะสั้นสำหรับการจำชั่วคราว เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ในขณะที่ยังอยู่เท่านั้น

3) ระบบความจำยาว (Long-term memory หรือ LTM) หมายถึง ความจำที่มีความคงทนถาวร โดยที่เราไม่มีความรู้สึกในสิ่งที่จำอยู่ แต่เมื่อต้องการหรือมีสิ่งใดมาสะกิดใจก็สามารถรื้อฟื้นขึ้นมาได้

2.5.3 กระบวนการเรียนรู้ หรือการจำ

การ์เย่ (Gagen :อ้างถึงใน กิ่งฟ้า สินธุวงศ์, 2532) ได้อธิบายขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้และการจำไว้ดังนี้

- 1) การจูงใจ (Motivative phase) เป็นชักจูงในสิ่งที่คุณเรียนอยากจะเรียนรู้
- 2) การทำความเข้าใจ (Apprehending phase) เป็นขั้นที่คุณเรียนจะสามารถเข้าใจสถานการณ์ของสิ่งเร้า
- 3) การเรียนรู้รูปร่างสิ่งที่เรียนเป็นความจำ (Acquistion) ในขั้นนี้จะมีการเปลี่ยนแปลง เกิดเป็นความสามารถอย่างใหม่เกิดขึ้น
- 4) ความสามารถในการสะสมสิ่งเร้าไว้ในความจำ (Retention phase) ขั้นนี้เป็นการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปเก็บไว้ในส่วนหนึ่งของการจำเป็นช่วงเวลาหนึ่ง
- 5) การรื้อฟื้น (Recall phase) ขั้นนี้เป็นการนำเอาสิ่งที่เรียนไปแล้วและเก็บเอาไว้ออกมาใช้ ในลักษณะการกระทำที่สังเกตได้
- 6) การสรุปหลักการ (Generalization phase) ขั้นนี้เป็นความสามารถใช้สิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว ไปประยุกต์ใช้กับสิ่งเร้าใหม่ที่ประสบ
- 7) การลงมือปฏิบัติ (Performance phase) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเรียนรู้
- 8) การสร้างผลย้อนกลับ (Feedback phase) ขั้นนี้ผู้เรียนได้รับทราบผลการเรียนรู้จากกระบวนการเรียนรู้จะเห็นได้ว่า คนเราต้องมีแรงจูงใจ มีการทำความเข้าใจ เก็บสะสมประสบการณ์ แล้วลงมือปฏิบัติจึงจะก่อให้เกิดความคงทนในการจำ

2.5.4 วิธีของการจำ

วิธีของการจำ ชัยพร ชีชชาวุธ (2530) ได้แบ่งวิธีการจำออกเป็น 2 วิธี คือ

- 1) การจำโดยอัตโนมัติ (Rote memory) เป็นการจำได้เองโดยตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ตาม การจำวิธีนี้เป็นการจำที่ไม่ต้องอาศัยความเข้าใจ บางสิ่งเราจำได้โดยไม่ตั้งใจแต่จำได้เพราะพบเห็นเสมอ ๆ หรือได้ยินได้ฟังบ่อย ๆ จึงจำได้เอง เช่น การจำเสียงเทียบนาฬิกาบอกเวลา 8 นาฬิกา ในตอนเช้าได้

- 2) การจำได้ด้วยความเข้าใจ (Logical memory) เป็นการจำด้วยความเข้าใจและมีเหตุผล ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ และเข้าใจในความหมาย โดยมีหลักว่าสิ่งใดที่เราเรียนรู้และเข้าใจความหมายดีแล้ว จะช่วยให้จำได้ง่าย และจะจำได้คงทน

2.5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับความจำ

การเรียนการสอนที่จะก่อให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ นั้น ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) ความพร้อมของผู้เรียน
- 2) การเตรียมตัวที่พร้อมของครู เช่น การจัดบทเรียนที่เหมาะสม
- 3) การจัดตารางสอน
- 4) ครูจัดให้มีการทดสอบที่เหมาะสม
- 5) ใช้สื่ออุปกรณ์ได้สอดคล้องกับกิจกรรมและเนื้อหา
- 6) ครูแนะวิธีเรียนที่ถูกต้องจะทำให้เด็กจำเรื่องที่เรียนได้ดี

การเรียนที่มีส่วนทำให้เกิดความคงทน การเรียนจะมีความคงทนเพียงใดนั้น

ชม ภูมิภาค (2523) ได้กล่าวแนะไว้ว่า ขึ้นอยู่กับลักษณะ 3 ประการ คือ

1) การเรียนรู้คุณภาพสูงเท่าใด คือ ถ้าคุณภาพสูงมากการลืมก็ย่อมช้า ดังนั้น การเรียนให้เข้าใจลึกซึ้ง เรียนให้มาก (Over learning) ก็ย่อมจะทำให้ลืมได้ช้า ก่อให้เกิดความคงทนในการเรียนดี

2) การเฉลี่ยการปฏิบัติ (Distributed practice) คือแบ่งการปฏิบัติเป็นระยะสั้น ๆ จะทำให้ความคงทนดีกว่าปฏิบัติตลอดเป็นเวลานาน ๆ

3) สิ่งเร้ากับสิ่งที่เรียนมีความสัมพันธ์กัน จะช่วยให้ความคงทนของการเรียนดีกว่าสิ่งที่ไม่มีความหมาย หรือไม่มีความสัมพันธ์กัน

สถานการณ์ที่จะช่วยให้เกิดความจำระยะยาวได้นั้น มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1) การจัดบทเรียนที่มีความหมาย (Meaningfulness) อาจทำได้โดยการสร้างสื่อสัมพันธ์ (Mediation) การจัดระบบล่วงหน้า (Advance organization) การจัดเป็นลำดับชั้น (Hierarchical structure) และการจัดเป็นหมวดหมู่ (Organization)

2) การจัดสถานการณ์ที่ช่วยต่อการเรียนรู้ (Mathemagenic) ทำได้โดยการนึกถึงสิ่งที่เรียนในขณะที่ฝึกฝนอยู่ (Recalls during practice) การเรียนเพิ่มขึ้น (Over learning) การทบทวนบทเรียน (Periodic reviews) การจำอย่างมีหลักการ (Logical memory) และการท่องจำ (Recitation)

2.5.6 การวัดความคงทนในการจำ

การวัดความคงทนในการจำ คือ วิธีทดสอบที่จะทำให้เราทราบว่าเมื่อเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์แล้วหยุดไปชั่วเวลาใดเวลาหนึ่ง แล้วกลับมาทดสอบ หรือรื้อฟื้นอีกครั้ง ผู้เรียนนั้น จะยังคงมีความรู้ หรือความจำอยู่หรือไม่ ซึ่ง ชม ภูมิภาค (2523) ได้แบ่งวิธีทดสอบความจำออกเป็น 3 วิธีคือ

1) วิธีแห่งการระลึกได้ (The recall method) วิธีนี้ คือ การเปรียบเทียบผลระหว่างการทดสอบติดตามผล หลังจากการเรียนรู้เสร็จทันทีกับการเว้นระยะไปพักหนึ่ง ประมาณ 14 วัน แล้วทดสอบเพื่อนำผลมาเปรียบเทียบว่าเหลืออยู่ที่เปอร์เซ็นต์

2) วิธีแห่งความรู้จำ (The recognition method) ใช้วิธีการให้เลือกเอาสิ่งที่เคยเรียนมาแล้วออกจากสิ่งอื่น ๆ ที่ปนอยู่ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันมาก ๆ

3) การเรียนรู้ใหม่ (Relearning method) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวิธีการประหยัดเวลา (Saving method) คือ เปรียบเทียบการเรียนรู้เดิมกับการเรียนรู้ใหม่ว่า ถ้าเรียนรู้ได้ระดับเดิมจะใช้เวลาเท่าใด เช่น สมมุติว่าในตอนแรกจะเรียนรู้ได้สมบูรณ์ ต้องใช้ความพยายาม 40 ครั้ง ในตอนหลังใช้เวลา 10 ครั้ง นั่นคือ ประหยัดเวลาไป 30 ครั้ง แสดงว่าความคงทนการเรียนรู้มีอยู่ 75 เปอร์เซ็นต์

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกการวัดความคงทนการเรียนรู้แห่งการระลึกได้ (The recall method) เพราะสอดคล้องและเหมาะสมกับการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ด้วยหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียน มีความคงทน หรือความจำระยะยาวนั้น ครูผู้สอนต้องเลือกกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ การจัดบทเรียนที่มีความหมาย โดยการสร้างสื่อสัมพันธ์ การจัดระบบไว้ล่วงหน้า การจัดลำดับชั้น การจัดเข้าหมวดหมู่ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสร้างแบบฝึก ส่วนการสร้างสถานการณ์ที่ช่วยต่อการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนทำได้โดยการให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทบทวน และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นหลักการที่สอดคล้องกับทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

งานวิจัยในต่างประเทศ

อิวอน (Yvonne: อ้างถึงใน วิลสัน ไรท์, 2534) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่มีต่อการพัฒนาการฟัง-พูด ของนักเรียนที่เรียนภาษาเยอรมันในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรัฐแมริแลนด์ ซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนในระดับ 2 และระดับ 4 จำนวน 31 คน ได้รับการสอนทักษะการฟัง-พูด โดยไม่ใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารในการฝึก ส่วนกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนระดับ 2 และ ระดับ 4 เช่นกัน แต่ได้รับการสอนทักษะในการฟัง-พูด โดยใช้กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการฝึก ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้ครู ตำรา และหลักสูตรตลอดจนเวลาที่ฝึกทักษะการฟัง-พูดเท่ากัน หลังจากนั้น ใช้แบบทดสอบภาษาเยอรมันในการฟัง-พูดของ Modern Language Association - Cooperative Foreign Language Test (MLACFLT) Form LA และ MA ผลจากการทดลองพบว่า คะแนนการพูดของนักเรียนระดับ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่กลุ่มทดลอง มีคะแนนสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุม นักเรียนในระดับ 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และคะแนนของกลุ่มทดลอง มีคะแนนสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุม การศึกษานี้สรุปได้ว่า การฝึกสมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีส่วนทำให้พัฒนาด้านการทักษะการฟัง-พูด ของนักเรียนดีขึ้น

เดบรีเซย์ (Dabrisay: อ้างถึงใน วิลสัน ไรท์, 2534) ได้ศึกษาทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนในมหาวิทยาลัยยอดเยี่ยม ซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลอง โดยได้รับการฝึกทักษะการรับรู้ในระดับความสัมพันธ์ระหว่างประโยค เป็นการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงได้ ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยใช้วิธีการฝึกกระสวนประโยคตั้งคำถามพร้อมทั้งมีคำตอบให้เลือกเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องที่อ่าน แล้วทดสอบโดยใช้สถานการณ์จริง ซึ่งมี 3 แบบ คือ ให้นักเรียนสัมภาษณ์เจ้าของภาษาให้ได้ข้อมูลมากที่สุดภายในเวลา 4 นาที ให้บรรยายลักษณะของผู้แสดงในขณะที่ถูกแสดงและให้พูดในหัวข้อที่กำหนดให้เป็นเวลา 3 นาที ผลการวิจัยสรุปว่านักเรียนที่ฝึกโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารได้คะแนนดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้ฝึกโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

โดตีและปีกา (Daughty and Pica: อ้างถึงใน วิลสัน ไรท์, 2534) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อการสื่อสารแบบต่างๆ โดยยึดช่องว่างระหว่างข้อมูลเพื่อศึกษาว่ากิจกรรมที่ยึดหลักการนี้ช่วยในการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือไม่ โดยได้ศึกษาอย่างต่อเนื่องสองครั้ง ซึ่งในครั้งแรกเขาได้ศึกษาดูว่ารูปแบบในการจัดกิจกรรมแบบใดมีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง ในการวิจัยเขาได้เปรียบเทียบดูว่ารูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรม หรือปฏิสัมพันธ์ทาง

ทางภาษาของนักเรียนและครูที่มีอยู่สามแบบ คือ กิจกรรมที่ยึดครูเป็นจุดศูนย์กลาง กลุ่มย่อย และกิจกรรมคู่ รูปแบบใดที่เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาที่สองมากที่สุด โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาผู้ใหญ่และครูสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง โดยที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างใช้ภาษาที่หนึ่งแตกต่างกัน ส่วนครูที่สอนภาษาอังกฤษใช้ภาษาประจำชาติของตนเอง ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ภาษาที่สองมากที่สุด คือ กิจกรรมที่นักเรียนแต่ละคนมีข้อมูลที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ

งานวิจัยในประเทศ

ศรีมาลา พิมพ์นิตย์ (2529) และ ปองรัตน์ นิลดำ (2531) ได้ทำการศึกษาการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการเขียน ตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร และการสอนเขียนตามคู่มือครู ได้ผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความสามารถในการเขียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

พันธุ์ยิ ตะแก้วทุ่ง (2531) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการสอน ตามแนวทางที่ภาษาเพื่อสื่อความหมาย และการสอนตามคู่มือครู ได้ผลสรุปว่า นักเรียนที่เรียนทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการสอนตามแนวทางที่ของภาษาเพื่อสื่อความหมายกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู มีความสามารถแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีความสามารถทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มควบคุม

อร่าม บุญมาไชย (2532) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้ และไม่ใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารประกอบบทเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่การสอนโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารประกอบบทเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษสูงกว่าการสอนโดยไม่ใช้กิจกรรม

ชูเกียรติ จารัตน์ (2535) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและการสอนตามคู่มือครู กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยวิธีการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ส่วนกลุ่มควบคุม

ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนตามคู่มือครู ผลสรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิศมร สิงหะเมธา (2538) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบกิจกรรมการเรียน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร กับวิธีการสอนแบบปกติ ผลสรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

จากการศึกษางานวิจัยทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าวิธีการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร มีผลทำให้การเรียนการสอนภาษา ภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียน ได้ฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และเกี่ยวข้อง ในชีวิตประจำวันมากที่สุด และยังเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์ของการเรียน ภาษาอังกฤษ มีความสนใจและตั้งใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับ ประถมศึกษาจะเป็นวิธีการสอนที่จะทำให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและเป็นการปูพื้นฐาน ที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษต่อไป

จากงานวิจัยที่กล่าวมาเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการสอนตามแนวเพื่อการ สื่อสารในระดับชั้นประถมศึกษา มีค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยในระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาดูทดลองในระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อที่จะได้นำผลที่ได้ มาเสนอแนะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษา ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

งานวิจัยในต่างประเทศ

ชวิ้นดินเจอร์ (Schwendinger, 1977) ได้ศึกษาผลการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนในระดับ 6 จำนวน 503 คน โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพของจริงแบบเขียน ตามคำบอก และแบบทดสอบการเขียนสะกดคำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการ ใช้ แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพของจริง มีผลการเขียนสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยไม่ได้ใช้แบบฝึกหัด ที่มีรูปภาพของจริง

ลาวาเรย์ (Lawarey, 1978) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะกับนักเรียนในระดับ 1 ถึงระดับ 3 จำนวน 87 คน ผลปรากฏดังนี้

- 1) แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือที่ช่วยนักเรียนในการเรียนรู้
- 2) นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะมีคะแนนการทดสอบหลังการทำแบบฝึกทักษะมากกว่าคะแนนก่อนทำแบบฝึกทักษะ
- 3) แบบฝึกทักษะช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากนักเรียนมีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน การนำแบบฝึกทักษะมาใช้จึงเป็นการช่วยให้เด็กเรียนมีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน ประสพผลสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

นันทพร ศุขสิริวงศ์ (2526) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมและไม่มีเกมประกอบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 60 คน ของโรงเรียนสุคนธ์อุปถัมภ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองเรียนจากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมประกอบ ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนจากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่ไม่มีเกมประกอบ ผลการทดลองปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคงทนในการเรียนรู้ เมื่อทิ้งช่วงไปอีก 1 สัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อทิ้งช่วงไป 2 สัปดาห์ ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ไม่แตกต่างกัน

เพ็ญศรี ปิยะประทุม (2529) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ความสนใจ และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่เป็นเกมและการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดการใช้ภาษาในแบบเรียน ซึ่งกลุ่มทดลองเรียนจากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่เป็นเกม กลุ่มควบคุมเรียนจากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดการใช้ภาษาในแบบเรียน ปรากฏว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ ความสนใจ และความคงทนในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เมื่อทิ้งช่วงไป 1 สัปดาห์ และ 2 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สันทัศน์ หอมสมบัติ (2534) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนที่ใช้แบบฝึกหัดมีเกมประกอบและจากการสอนที่ใช้แบบฝึกตามคู่มือครูผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษ

ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และความคงทนการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษ ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมภายหลังการสอน 3 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแบบฝึกเสริมทักษะเป็น เครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะส่วนที่เป็นการสร้างเครื่องมือ เพื่อนำมาใช้ ประกอบการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารนั้น มีน้อยและยิ่งน้อยมากในระดับประถมศึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทำการทดลองสร้างแบบฝึกกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร ใน การสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อันจะเป็นแนวทางที่เป็น ประโยชน์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป